

Poštnina plačana v gotovini

KRES

LIST SLOVENSKIH FANTOV

IV
1933
3

KRES

FANTOVSKI LIST

Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Domžale - Groblje. Urejuje Stražar Konrad, Domžale, Kolodvorska ulica št. 18, kamor naj se pošiljajo vsi rokopisi. Za tiskarno Josip Godina, Groblje. Uprava je v Ljubljani, Ljudski dom. Letna naročnina: za posamezne naročnike Din 20, za skupne naročnike po odsekih Din 18. Račun poštne hranilnice: Ljubljana 15.521. Telefon: Ljubljana 34-98.

UREDNIKOVA BESEDA

P. B. (Šenčur). Poslani pesmi sem prejel, a ju ne morem priobčiti, ker nista taki, kakršnih si danes žele slovenski fantje. Razumem, da pogled na Triglav človeka očara in da se ob tem pogledu vzbude misli neznatnosti napram gorskemu velikanu. Tudi na to se človek morda spomni, da se je mnogo ljubiteljev Triglava že na njem ponesrečilo. Ne trdim, da občutki ob taki priliki niso vredni opevanja, nasprotno: prav vredno vsebino za pesem lahko nudijo. Vendar pa mora imeti pesem misli lepo razporejene, ne sme biti v njej igračkanja in nametavanja besede na besedo kot se to opazi v »Triglavski refleksiji« (!). Samo besede, pa najsi so vsaka zase še tako lepe in zveneče, ne povedo ničesar in ne morejo vzbuditi v človeku dostojnega razpoloženja, ako med temi besedami ni notranje harmonične zveze. Druga k drugi nagomilane besede brez prave potrebe morejo učinkovati samo komično. »Triglavska refleksija« je v obliki verzov in pesmi nevredno pripovedovanje v napačno vznešeni besedi, ki močno spominja na velikega gromovnika Koseskega. Tudi druga pesem »Grob-spomin« ni taka, da bi jo bilo možno natisniti v listu. Naj boj tu za zgled, kakšna danes ni in ne sme biti slovenska fantovska pesem.

S planjav nebeških in višav
razliva sonce sij daljav
vsemira — na svetov ravnine,
planine in — solza doline ...

In ko somrak večera pride,
ko sonce za goré zaide —
zamišljen zrem v temo krajin:
minuli dan je še — spomin!

Tako nekdanj me v noč zakrila
bo tiha sestrice — gomila
v neskončno dobo večnosti,
v kateri le — spomin živi! ...

Tako sentimentalno solzavi pa res naši fantje še niso. Pred nami je življenje. Njega skušamo oblikovati s kitastimi in koščeni rokami in svoj dušni obraz v boju oblikujemo. Ne bojimo se boja in ne umikamo se v tiho resignacijo, nasprotno: vse naše življenje je ena sama akcija za vse ono, kar kot ideal polni dušo mladega fanta.

T. Or. (Ljubljana). Radi prispevka za april bom še pisal in povedal svojo željo.

Fr. K. (Šamac). Prispevek sem v redu dobil Kar imaš za »Kres«, mi ob priliki pošlji. Sedaj si bil nekoliko kasen. Bog živi!

J. J. »Pisma vojakov« morajo počakati.

Dr. V. (Maribor). Hvala za poslano.

Tistim, ki sem jim pisмено odgovoril, ne bom tu še enkrat odgovarjal.

Slovenski fantje

svojemu slovenskemu škofu

Dr. GREGORJU ROŽMANU

za god in petdesetletnico

Ob petdesetletnici Vašega Bogu in katoliškemu slovenskemu narodu posvečenega življenja vam hvaležnih src pošiljamo svoja voščila in vas istočasno zagotavljamo svoje brezpogojne vdanosti in zvestobe v vseh prilikah in na vseh potih Vašega življenja. Vi ste naš škof, naš voditelj v naših najsvetejših zadevah, mi Vaši pri sv. birni potrjeni vojaki: vse v stremenih stoji, vse v sedlu sedi! — Vi ste naš škof, naš učitelj. — Vi ste naš škof, naš oče — nad nami imate vse očetovske pravice.

Slovenski fantje.

Zavest katolištva – cerkvena skupnost

(K prazniku sv. Jožefa)

Dokler se bo vrtela zemlja okoli svoje osi, bo oznanjevala slavo božjo. Dokler bo na njenem obličju bilo človeško srce, bo čutilo resnico: Ustvaril si nas zase. Stvarstva in človeštva namen je služiti Gospodu. Ta zakon božje službe je pisan globlje kakor srčno hrepenenje po sreči. Če iščeš sreče in veselja, pa ne služiš prej Bogu, ju ne boš ugrabil, pod rokami se ti bo sladkost spremenila v kelih pelina. Kdor pa sledi božji postavi in služi v pokorščini veličastnemu Bogu, se mu bo trpljenje prelivalo v slast, žalost v tolažbo in veselje. Tak je zakon življenja.

Kar velja za Boga, isto gre Cerkvi. Ona je znamenje Boga na zemlji. Zrastla je iz božjega srca Kristusovega in ni nič drugega kakor na zemji živeči Kristus. Ona oznanja pravo življenjsko pot, uči svoje verne razodetih resnic, jim deli moči in milosti, razgaša večni sklep, da hoče Bog od ljudi službe, da Ga vsi otroško časte in molijo po Kristusu in njegovi Cerkvi.

Izven Cerkve ni mogoče biti Očetu všeč. Izven Kristusa in njegove edine katoliške Cerkve ni prave božje službe. Komur Cerkve ni mar, ne mara Boga, kajti Cerkev je Kristus in Kristus je Bog. Morda se to trdo bere, pa je le resnica, da je Cerkev skrivnost, kakor je skrivnost Bog sam in božje življenje v naših dušah. Ne molimo Cerkve, molimo Boga, a ne molimo prav, ako ga ne molimo tako, kakor nas uči Cerkev. Naš zadnji namen ni služba Cerkvi, ampak mi služimo troedinemu Bogu, a ne služimo Mu prav, če ne slušamo Cerkve in se njej ne pokoravamo. Z eno besedo: kdor nima Cerkve za mater, ne more imeti Boga za očeta.

Katoliki smo, člani Cerkve! Cerkev je naša mati, vzgojiteljica in vodnica. Ne daje nam vsega, moramo sami delati, truditi se, da spoznamo resnico, trpeti in premagovati se, da živimo po njej. Je mati, ki vzgaja otroka, pa otrok se vzgaja tudi sam in prav to daje trdoto besedi: služba. In vedeti moramo hkrati, da Bog ne samo gospoduje, marveč tudi ljubi ter Cerkev v ljubezni ukazuje.

Kljub temu so mnogi ljudje padli hudiču v nastavljeno past, češ da je Cerkev sovražnica človeške svobode in mu hkrati njegove pravice. V svojem bogastvu so zavrgli službo Cerkvi

in Bogu, predali se uživanju nakopičenega bogastva, ki so jim ga prinašali žulji podložnikov; zahotelo se jim je, da bi proslavili svojega duha in svoje ime v umetnosti in znanosti. Tak svobodomiselni duh je iz poedincev proniknil v javnost, postal življenski nazor, ki ga zagovarja in priznava mnogo ljudi, tudi katoličanov. S ponosom in samozavestjo se mnogi oklepajo te nove vere, ki uči proti stari večni veri to, da ni treba služiti Bogu vedno in povsod, marveč da naj v javnem življenju človek le sebe išče, naj v umetnosti in znanosti služi le sebi in človeštvu, privatno pa more v urah notranje samote, ko srce zaželi po zvezi z daljnim neznanim, sam zase, skrit, odmaknjen od sveta, govoriti z Bogom. Ta nauk je kuga, ki se nalezljivo širi in okužuje katoličane bolj in bolj; to je zmota, ki nasprotuje resnici, da je treba Cerkvi in Bogu povsod in naprej služiti.

Pa je satan, oče laži, nastavil še drugo zanko, ki je popolnoma nasprotna prejšnji, in tudi vanjo se je vjelo mnogo ljudi. Govore, da je Cerkev le zaščitnica bogatih plasti, ki varuje svobodo poedincev na škodo ljudstva in dopušča, da kapitalisti izrabljajo proletariat. Oznanjajo in širijo nov evangelij, Lenino vero, ki je v porog božjemu in cerkvenemu nauku: Ni Boga razen človeka, zato pa je na meni človeška sreča in blagoslov na zemlji. Ne služiti Bogu in pričakovati, česar sploh ni, marveč na delo za zemeljski raj delavskega razreda! Tu se laž in prevara meša z resnico. Ta nazor obsoja velika resnica: človek mora povsod in naprej služiti Bogu po Cerkvi! Ob tej resnici je borba za vsakdanji kruh in pravični družabni red sveta dolžnost, brez nje in proti njej pa prepovedan greh. In ta Leninova vera, ki ima videz resnice, se krade med ljudi, katoličane, jih trga od Cerkve in Boga, zastruplja srce, da pozablja na tole glavno: Prvo je služba Bogu v Cerkvi. Njega je treba nad vse ljubiti. Bogu in Cerkvi gre najvišje spoštovanje in pokorščina. Cerkveni nauk je božji nauk, ki zahteva, da ga poslušamo in se ravnamo po njem povsod. Tako spoznanje in prepričanje se zgublja pri mnogih in raste jim le blodno hrepenenje po zemeljskem rajju, nebesih na zemlji. Zapuščajo Cerkev, svojo dobro mater, ki trpi radi njihove bede, preklinjajo njeno dobro ime in se norčujejo iz njenega poslanstva.

Radi takšnih in toliko nasprotnikov, ki so vendar vsi božje stvari in nosijo v svojem srcu vtisnjeno: Ustvaril si nas zase, in katerih večina so udje edino prave Cerkve, pada Bogu in Cerkvi ugled. V javnosti skoro ne vživa več ne Bog in ne Cerkev spoštovanja in časti. V zasmeh je ironično postavil človek sebe za Boga, kateremu naj vse služi, sebe za Cerkev, ki naj širi nov nauk in novo postavo.

Ob takšnem ravnanju in početju, se še jasneje pokaže, kaj je, fantje, naša katoliška dolžnost. Sami občutimo bol Cerkev; razumljivo se nam zdi, da je ta krivica Kristusu na vrtu Getzemani stiskala srce, da je pognalo skozi kožo kri, ki je polzela po njegovem telesu, in da trpi nebeški Oče, ko odbijajo od sebe njegovo ljubezen in ponujeno nebeško srečo. Naša dolžnost je, da po otroško še gorkeje ljubimo trpečo in preganjano mater in še vdaneje služimo krivično žaljenemu Bogu. Vrnimo materi oskrunjeno čast, Bogu dolžno spoštovanje!

Prvo je, da svoje katoliško cerkveno prepričanje urdimo in poglobimo. Čutiti moramo, da smo otroci Cerkev, prijatelji in čuvarji božje časti na zemlji. Iz tega bo samo ob sebi umevno, da bomo ob vsaki primerni priliki branili cerkveno in božjo čast in s tem seveda tudi svojo, pa naj bo to na ulici, pri pomenkih, sestankih, na kakem zborovanju ali v delavnici. Vsakdo bo občutil, da ima opraviti z nami, ker bo videl, da nam ni vseeno, če se smeši in prezira božja beseda. Na tak način se bo vedno bolj utrjevala in krepila naša verska zavest, rastli bomo v značajne bojavnike Kristusove Cerkev. Njena beseda bo zopet močno odjeknila v javnost, pridobivala bo na moči, ki ji radi velikega poslanstva pripada. Kristus bo po naši pomoči znova zmagoval v svojem kraljestvu. Zaslužili si bomo blagoslova, ki nas bo spremljal pri trudu za naš vsakdanji kruh. Bog bo z nami, ko si bomo gradili lastno ognjišče, naklonil bo milost, da bodo smeli naši otroci s svojimi nežnimi ustnicami izgovarjati njegovo blagoslovljeno ime in ohranili vročo in močno ljubezen do Njega in njegove Cerkev.

Pa ne vsak zase! Eden si pogosto ne ve pomagati, ne ve kje in kako naj poprime, kdaj naj se spusti in borbo. Smo že taki, da smo v družbi pogumnejši, odločnejši, močnejši. Tu prinese vsakdo svoje k celoti, svoje mišljenje, svoje načrte, svoj pogum in tako se vsakomur spoznanje poveča, vidi v stvar globlje. V bratski skupnosti in slogi je tudi delo lažje; ko bi kdo sam omagal, ga dvigne tovariš, mu pomore in se znova borita naprej.

In naša skupnost, fantje, je v Cerkvi. Ona nas družijo z veliko božjo družino, po njej smo si postali bratje. Vsi se borimo za njeno slavo in čast. Najprej naj zmaga njen nauk v naših srcih, njena in božja postava naj nam postane vsakdanja hrana. Ob Cerkvi, naši materi, raste naša bratska in tovariška edinost, ljubezen in pravo razumevanje. Zato verske dolžnosti, ki nam jih mati Cerkev nalaga, brez oklevanja, ob slovesnih prilikah pa skupno opravljajmo. Kakor otroci pridimo pred svojo mater, da poslušamo njene besede,

jo prosimo, naj nas utrdi v težkem boju in nam nakloni Očetovega blagoslova, da bomo vstrajali v Očetovi in njeni službi za njune pravice.

Duhovnik, naš dušni pastir, je zastopnik Cerkve in božji poslanec. Oznanja in razlaga cerkveno, božjo resnico in deli iz cerkvenih zakladov, božjih milosti. Naš vodnik je v borbi za zmago Cerkve in Boga. Poslal ga nam je Bog, da imamo v njem voditelja, učitelja in pomočnika. Z ljubeznijo in spoštovanjem se ga moramo okleniti, zaupnost in domačnost mora vladati med nami. Smo s svojim dušnim pastirjem strnjena družba. On je Kristus med nami, mi pa njegovi apostoli. Zato, fantje, pojdemo z njim v boj za božje in cerkvene pravice. Boj bo pač hud, pa Kristus nam deli moč, da ne obnemoremo in opešamo. Nič strahu, Kristus bo zmagal!

Stranik Dragoman:

Naša molitev

*Oče naš,
tvoj rod je molčal tisoč trdih ur,
hrbet je klonil, bič po njem je pel,
padal v blato, vstajal ves bolan
in kakor Ti
nikdar ni v besedi trdi zagorel.*

*Oče naš,
tvoj rod močan je kakor fišoč gor,
ki z mesta ne premakne jih vihar,
tvoj rod bi rad v poslednji uri
povzdignil roko krvavečo,
udaril preko zemlje, da bo prosta
pot navzgor.
Ali sme, nebeški car?*

Smersu Rudolf:

Naše nove naloge

Stiska, ki jo danes preživlja svet, ni ne prva in ne zadnja. Že ob nastopu krščanstva so bile razmere take, da ni nihče vedel za rešitev. Svet je bil tedaj na robu verskega in nravnega propada in tudi socialno zlo se je pojavilo v najtežjih oblikah. V tej strašni in brezupni stiski pa se je pojavilo krščanstvo in

začelo preoblikovati zasebno in javno življenje. Tisoči — zrastli iz mučeniške krvi—so se prerodili versko in nravno. Versko nravni prerod je pa prinesel tudi s seboj socialni prerod. Kristus je napravil vse ljudi za brate in je vsem zapovedal ljubezen do bližnjega.

Danes se ponavljajo časi starega Rima. Bolj vidna pa je danes socialna in gospodarska stiska kot verska in nravna, čeprav nista ti dve nič manjši in sta celo glavni vzrok vsem neredom in krivicam našega časa. Tudi danes jih je mnogo, ki ne vidijo rešitve. Pravijo: »Krščanstvo je odpovedalo. V krščanski dobi živimo, pa so razmere slabše kot so bile v poganskem Rimu«. Vprašujejo: Kako je vendar mogoče, da je današnji svet, ki pozna Kristusa, zašel tako daleč, kakor oni svet Grkov in Rimljanov, ki Kristusa ni poznal?

Odgovor je jasen . Stisko so povzročili tisti, ki so Kristusa zavrgli. Pa tudi katoličani sami smo krivi marsičesa. Le pogledjmo svoje življenje! Ali ni mnogokrat daleč od Kristusove resnice? In gospodarsko in socialno življenje sedanje kapitalistične dobe — ali je krščansko, ali je prepojeno s pravico in ljubeznijo?

Skrajni čas je, da se katoličani zdramimo, da se zavemo svoje zgodovinske vloge, da prenovimo svet tako, kot ga je prenovil naš Učitelj in Voditelj Kristus. Nov pokret mora zajeti vse naše ljudstvo, nov socialen pokret, ki bo ves katoliški, ki bo stvaren in radikalen in opremljen od požrtvovalnega in žilavega dela. Ne gre namreč samo za to, kaj storiti, da se bo gmotni položaj delavnih množic izboljšal. V resnici gre za mnogo več, za usodo sodobne družbe. Kajti od tega, kakor je nekje zapisano, kako bomo mi katoličani reševali socialno vprašanje naše dobe, bo v največji meri zaviselo tudi to, ali se bodo ljudske množice oklepale krščanstva ter bodo tako našle edino pot do prave sreče in zadovoljstva, ali pa bodo vedno bolj tonile v brezboštvo in bodo v zablodah živalskega življenja telesno in duhovno propadale.

Po vsem tem nam mora biti jasno, kaj so naše nove naloge, kaj pričakuje slovenski katoliški narod od svoje mladine, od svojih mladcev in fantov. Nismo samo zato tu, da opazujemo usodne pojave življenja, pač pa smo zato tu, da sodelujemo pri preoblikovanju družbe. Najprej pa je treba, da se dvignemo na pot, po kateri so hodili vsi veliki krščanski reformatorji in ta je: prenoviti najprej sebe v Kristusovem duhu in šele potem postati preoblikovalec družbe. Sleči je treba starega, sebičnega in v ta svet zakopanega človeka, obleči pa novega v Kristusovem duhu prerujenega človeka. S to reformo pri

samem sebi moramo takoj in temeljito pričeti. Nato pa na delo za naš nov socialen pokret, za našo socialno prosveto. Pomnimo, da brez žrtvovanja ne bo delo uspešno. Zato moramo biti pripravljeni, sebe žrtvovati za dosego skupne sreče.

B. P.:

Sveti Jožef v nas

*V črnih dneh, ki so kakor noči,
ko se misli izgublja v sive samote
in iščejo pesmi v domovih tihote,
na sejmih med kramarji čiste resnice
in med zločinci blesteče pravice,
kot Jožesu Bog nam po angelu to govori:*

*Vzemi, moj sin, kar je BOŽJEGA v tebi!
Vzemi, moj sin, kar je SVETEGA v tebi!
Vzemi, moj sin, kar je DOBREGA v tebi!
Vzemi, moj sin, kar je VREDNEGA v tebi!
Naglo pobegni odtod pred Herodom,
ki mnogo jih že i med tvojim je rodom!*

*Kdor je bil Jožef, je naglo vstal,
vse Božje in Dobro in Lepo zbral,
vse Sveto in Vredno je zraven dal,
v daljni Egipt je odpotoval —
doma je s telesom in dušo ostal:
Herod se iz sebe bo sam končal.*

*V deželi molčanja in sklenjenih rok,
v deželi brez pesmi, brez cvetja pavsod,
v deželi, kjer sonce svetiti ne sme,
težko pričakuje razbito srce,
da Bog se ozre na trpeči svoj rod
in pošlje Mesijo do svojih otrok.*

* * *

*Naše duše so bele zibeli —
vanje utisnjen je božji obraz;
v čista smo se oblačila odeli —
vse farizejsko odpalo je z nas;
pravice, resnice smo vsi zaželeli,
saj sveti Jožef je prišel med nas.*

Naša mladost

Lepa so mlada leta. Leta cvetja in pesmi, dnevi pomladi so to. Vrisk, razgreta kri, na ustnah prešeren smeh, sijaj plamti v očeh, nemirno je srce in duša koprni po nečem, vsem enakim, a zopet različnem za posameznika.

Tako je pisano in se govori o mladosti, ki pa danes ni več vsem taka. Mnogim nam ni pesem in smeh, nego trpkost na ustnah, v očeh bleska ne najdeš; kot steklene v daljavo zro in ta pogled je čudno mrzel, ki prav v tej hladnosti žge, reže v globino srca in prečudno se bratovsko s trpečimi v eni misli družijo. Iz duše se izvija pretresljiv klic iz življenja, v kakršnega nas je pahnil vojni in povojni čas. Klic po miru in spravi. Nočemo krvi in sovraštva in ne sejemo vetra, ker bi vihar želi, ampak hočemo človeka dostojnega življenja. Mar je krivica to, če zahtevamo najelementarnejših človeških pravic, ki nam jih nihče pred Bogom in pred ljudmi jemati ne sme, če hočemo iz kaosa in krivice na vrh pod Božje Sonce, če bežimo iz mraka in iščemo luči, ki je vsemu svetu prižgana? Je li bil kdo grešnikom priznan, ki se je za pravico boril? Bil, in mnogokrat, pa mu ni bilo žal, ker je vedel za svojo dolžnost. In kdor bo pravici zvest, tega ne bo zapustila, v veke bo imel mesto pri njej. Če nas zato svet imenuje prevratnike in skuša kot ljuliko iztrebiti z njive, se ne umikamo v grmovje, ampak s ponosom dvigamo glave.

Brezskrbno življenje je šlo mimo nas. Kaj nam mar vinski pir in pustni karneval! To je za šeme. Nam jih ni žal, ki iščemo čistega veselja in še to nam je v trohici dodeljeno. Pa čutimo včasih, kot da smo v mladosti ostareli. Kaj če nam gube režejo v čelo in lice! Znak borbenih mož je to, ne cmeravih otrok. Na rožnati obraz ne gledamo, gube so lepša odlika. Krepka dlan in čisto srce, pa duša, ki v hrepenenju po lepoti in dobrem kliče, pristajajo fantom slovenskim.

Nismo sanjači romantične dobe, temveč se resno borimo proti napakam današnjih dni. V duši naj bo prenovljen naš svet, ne v lažnem materijalizmu. Hočemo postaviti za bodočnost temelje močnih korenin, da bo delo na njih zgrajeno trdno in mojstrsko, da bo moglo kljubovati in stati krepko v borbi z vihrami, ki bi ga zrušiti hotele, in čim hujša bo pest, tem globokeje bo naša misel vkopana.

Še je moči v nas, naša srca krepko bijo, idejam svojim sveto služimo. Vemo, da pride dan, ko bomo morali biti pripravljani. Pesnik dr. Alojzij Gradnik pravi:

»Prišel bo dan, ko vojska ta vstane,
ne kot vojniki izmučena vrsta,
kakor požar, ki zvrtniči se, brizgne in plane
v zubljih krvavih v dreveči vihar...«

Smo močni v sebi dovolj za ta veliki čas? V kolikor nismo, postali bomo. Spoznavamo samega sebe, in kar je slabega v nas, z dobrim nadomeščamo. Ne precenjujemo svojih sil. Dobro vemo, da stojimo danes skoro goli ob poti, vendar drugim ne sledimo, kadar bi nas hoteli na stran poti obleči, ne poslušamo jih, kadar nas krivo uče. Svoje duhovne svobode ne prodamo in nočemo posnemati drugih v molitvi zlatega teleta in postati odvisni od njih. V borbi proti zlu smo stanoviti in pogumni, bojazljivcev današnji čas ne potrebuje. Za svoje delo se ne bojimo žrtev, ker pisano je: »Dobro je možu, ako nosi jarem od mladosti.« Kdor več trpi, močnejši je. V čim hujšem ognju bo preizkušen, tem čistejši bo, tem boljše zvarjen.

Taka je naša mladost. Ni jutranji cvet ki se ob zahodu sonca uspe; roža srčne krvi je, v sto ognjih preizkušena, na sto nakovalih v bolesti kovana. Naj bo; kar bo skovano bo dobro držalo.

Dr. K. C.:

Državna oblast in državne oblike

Vrhovno državno oblast imenujemo tudi s tujim izrazom suvereniteto in vrhovnega državnega oblastnika, nosilca te oblasti, **suverena**. Ta oblast je vrhovna in neomejena po drugi oblasti. Razteza se na določeno ozemlje, na katerem se ne sme uveljavljati nobena zunanja oblast. Ta suvereniteta je državno-pravna suvereniteta. Imamo pa tudi neko suvereniteto v notranosti, ne le napram zunanjemu svetu. Vedno znova so se namreč v raznih državah bili boji za to, kdo je pravzaprav tisti činitelj v državi, ki mu državna oblast pripada. Pri nas so bili v srednjem veku in nato zopet v začetku novega veka zelo hudi notranji boji med knezi in stanovi za to vrhovno oblast. Knezi so si jo lastili. Odrekli pa so jim to suvereniteto stanovi. Bili so to plemstvo, duhovščina in zastopniki mest. Ti so si lastili nekako zastopstvo ljudstva. V resnici pa so hoteli upostaviti vrhovno oblast maloštevilne vladajoče plasti ljudstva.

Končno se je v težkih notranjih vojnah, v katerih se je z bojem za vrhovno državno oblast združevalo tudi še mnogo drugih, predvsem verskih vprašanj, posrečilo knezom zatreti moč stanov in razen na Angleškem je povsod zmagal absolutizem vladarjev. Knezi so postali neomejeni nosilci suverenitete. Na Francoskem se je nato v **Veliki revoluciji** boj za vrhovno državno oblast znova pričel, pa ne več med vladarjem in stanovi, ampak že na širši podlagi, med vladarjem in ljudstvom. Ta boj se je potem nadaljeval v 19. stoletju. Imenujemo ga **boj za ljudsko suvereniteto**. Načelo, da vsa oblast v državi imej svoj izvor v ljudstvu, izraža najbolj določno, kaj pomeni ljudska suvereniteta. V monarhičnih državah je treba spor med monarhovo in ljudsko suvereniteto spraviti v sklad, treba se je sporazumeti. To se zgodi z ustavo, ki pravice, ki jih daje vrhovna državna oblast, nekako razdeli med monarha in ljudstvo.

Vrhovna državna oblast se uveljavlja v treh glavnih smereh. **Zakonodajna oblast** skrbi, da obstoje za vse pojave življenja v državi pravne določbe, ki omogočajo mirno sožitje državljanov v državi. **Sodna oblast** izreka na podlagi obstoječih zakonov v posameznih spornih slučajih, kaj je prav in po zakonu. **Upravna oblast** ima nalogo, da skrbi za napredek celote, da se doseže namen državne združitve, čimvečje blagostanje celote. Odkar je slavni Francoz Montesquieu l. 1748 v svojem delu »O duhu zakonov« učil, da morejo biti te tri glavne smeri udejstvovanja vrhovne državne oblasti ločene, smatramo to ločitev zakonodajne, sodne in izvršilne oblasti za neobhodno. V vseh ustavnih državah so za te opravke posebne ustanove postavljene. Za zakonodajo imamo **parlament**. Zakone mora sprejeti parlament, vladar jih razglasi in izda ukaz, da se državljanji novemu zakonu pokoravajo. Za izvršilno oblast so postavljeni uradniki in razne druge ustanove. Največjo važnost mora urejena država polagati na dobro sodno oblast. **Sodnik** mora biti popolnoma neodvisen, stalen v svoji službi, soditi mora po vesti. Točno mora biti urejena pristojnost sodišč. Čim manj je izjem in izjemnih sodišč, tem boljše za državo. V tem pogledu so dali vzgled Rimljani, ki so ustvarili trdno podlago sodni oblasti. Ko je cesar Avgust združil v svojih rokah vse nekdanje ločene vrhovne oblasti, je pustil sodno oblast še dalje neodvisnim sodnikom. V vseh državah vseh časov so sodstvu vedno posvečali največjo skrb. Kadar je sodna oblast propadla, so se zamajali temelji države, zavladalo je nasilje. Vedno pa vidimo, da je ozdravljenje v takih slučajih izšlo od spodaj. V splošnem neredu koncem srednjega veka, ko je vrhovna državna oblast v Nemčiji odpovedala, so tam na Westfalskem

kmetje sami ustvarili svoja kmetska sodišča (feme), ki so dobila veliko veljavo in so krotila nasilneže.

Oblike držav so prav tako podvržene spremembam in razvoju, kakor vse druge oblike življenja. V zgodovini n. pr. vidimo, kako so pri Grkih najprej obstajale neke državnice na podlagi rodbinskih vezi. Iz teh se razvijajo monarhije. Monarhije se odpravijo, nastanejo republike. Te republike pa niso vladane od vsega ljudstva, ampak od nekih bogatejših družin, ki so ravno hotele same dobiti vrhovno oblast v roke, da jo izkoristijo zase. Zato je ljudstvo s to obliko republike nezadovoljno. To nezadovoljnost izkoristi kak priljubljen mož in se s silo in zvijačo polasti samovlade. Tako nastanejo starogrška samosilništva ali tiranije. Ker se vsaka tiranija hitro izpridi, že v drugem rodu tiranije navadno propadejo. Sedaj nastopi prava ljudovlada. Kmalu se pa izprevrže v oblast ljudi, ki znajo ugajati množici. Tej množici se morajo voditelji laskati, vlada pravzaprav drhal. Tu je konec. Države propadejo, pride tujec in si podvrže narod.

Po svetovni vojni je število monarhij na svetu postalo manjše. Velika odgovornost, ki so si jo naprtili nekateri monarhi z nesrečno vojno, je pometla zlasti v srednji in vzhodni Evropi z monarhijami. Že prej pa se je ena oblika držav, ki je že v 18. stoletju prevladovala, **neomejena (absolutna) monarhija**, preživela in razen v nekaterih od omike oddaljenih državah (Siam, Abesinija) umaknila ustavnim monarhijam. Že iz gornjega primera iz grške zgodovine spoznamo, da se tukaj razvoj vrši v nekakih krogih, državne oblike se povračajo. Danes bi imeli pravzaprav še posebno obliko držav, ki je pač samo v razrvanih razmerah mogoča, t. j. oblika diktature ene stranke (n. pr. komunistične v Rusiji, fašistične v Italiji). Manjšina vsili svojo voljo večini. Tudi ta oblika je samo prehodnega značaja.

M-č:

Fant, ali pomisliš kdaj ...

Kakor zgodnje znanje kvarno vpliva na značaj mladega fanta, tako tudi na značaj dekleta; samo posledice v tem oziru so veliko usodepolnejše za dekleta. Fant pravi, da ljubi dekle, ne pomisli pa, kakšno škodo ji povzroči. Da bo jasno, kako more zgodnje znanje več škodovati mlademu dekletu, kakor fantu, pomislimo, da je življenjski poklic dekleta popolnoma različen od fantovega. Po izstopu iz ljudske šole postane fant učenec v kaki obrti, pozneje obrtnik ali delavec; po dovršeni maturi na srednji šoli se odloči za zdravnika, advokata, inženirja itd. Podobnih poklicev se v današnjih časih oprijemajo tudi dekleta. Vendar so pa

navadno ti poklici zanje samo začasni, takorekoč zasilni. Malokatera dekle si ga misli ohraniti za vse življenje, kajti ti poklici se ne ujema-jo z njeno naravo. Njen pravi poklic je pač materinstvo. Za to nalogo jo je Bog ustvaril in ji podelil posebne lastnosti. Zato tudi vsaka tako rada zapusti ta svoj začasni poklic, ako je priložnost, da se omoži. Bogastvo, ki ga ji je Bog dal v ta namen, je v čistem, vernem, nežno-čutnem, usmiljenem, nesebičnem, požrtvovalnem srcu. Že po naravi ima posebno živ čut za vse to, kar je prav in plemenito. Zato pa pravi nemški pesnik Goethe: »Ako hočeš vedeti, kaj se spodobi, vprašaj ple-menito ženo.« Sama od sebe, brez posebnega razmišljanja, pogodi pravo. Najsrečnejšo se počuti, ko se lahko nesebično žrtvuje za druge. Ta njena notranja sreča se kaže že na njenem obličju in v njenih očeh. Dobrota, krotkost, prijaznost, skromnost, požrtvovalnost, udanost, čistost in plemenitost so čednosti, ki ji sijejo iz oči, razveselijo vsakogar in ga pritegnejo nase. Bog je okrasil devištvo s tako nepopisno privlačno silo, da napolni človeka s spoštovanjem pred žensko častjo.

Ali ne bi bil zločin utrgati tak cvet samo radi lastne počutnosti, cvet, ki potem uvene in se polagoma posuši. Tako je z deklinskimi last-nostmi pri zgodnjem znanju. Dekle, ki se poniža od tega, da postane takorekoč žoga ljubimkanja, ki gre iz roke v roko, se s tem odpove svoji časti, kar se prav kmalu pokaže v njeni zunanosti. Njeno obna-šanje je lahkomišljeno, njen pogled, izraz njene notranjosti postane predrzen.

To so samo zunanosti, kaj pa notranjost? Zgodnja znanja najdemo pri dekletih navadno med 14. in 20. letom. To je ravno čas najizrazitej-šega razvoja. Razvija se telo, ki naj služi materinski časti. Zdravniki pravijo, da to dozorevanje prevzame celo telo, zato je potrebno, da se ta razvoj vrši mirno in neovirano. Ker so pa živci v zvezi z različnimi pred-stavami, zato znanje, oziroma ljubimkanje, močno ovira to dozorevanje. Ker je čuvstvenost veliko bolj razvita pri dekletu kakor pri fantu, zato tudi ljubezensko nagnjenje veliko bolj prevzame dekleta, tako da jo včasih spravi popolnoma iz sebe. Njen razum in njena čuvstvenost sta še v razvoju, zato tudi taki notranji boji silno slabo vplivajo na njen razvoj. Dekle razmeče bogastva svojega srca in zapravi, kar ima naj-boljšega. Nežnočutnost, ta boječnost pred vsem, kar ni prav, zgine, ker ravna proti svoji vesti, proti volji staršev in opominom Cerkve, posluša pa samo svoje nagnenje. Čisto nova miselnost jo prevzame in nadomesti čut in zanimanje za kaj višjega. Sama od sebe bi ne mislila toliko na ljubezen, samo spolni nagon se je povzpел na prvo mesto in zahteva zadostitve. Marsikatera dekle, ki je kdaj okusila prijetnost ljubezen-skega nagnenja, zgubi ves čut za vse to, kar je prav. Brez tega skoro ne more živeti in tako gre od ljubezni do ljubezni, od znanja do znanja, kakor žoga v rokah igravcev, in njena nravnost je vedno bolj opu-stošena. Ako se temu na žalost pridruži še greh, potem je načeto jedro njenega bistva. Naravnih posledic take krivde se fant preje znebi, vsaj delno, s pomočjo dela in drugih opravkov; pri njem je prizadet samo naravni, telesni nagon. Nasprotno je pa pri dekletu prizadet duševni nagon, ranjena je njena duša. Zato je zanjo mladostna ljubezen vedno le žaloigra, na kateri potem boleha vse življenje, mnogokrat je tudi za vedno uničena; moški, fant, pa gre lahkomišljeno naprej, kakor metulj od cvetice do cvetice.

Ako sedaj na kratko povzamemo, pogledamo na to dekle, ubogo stvar, na njene izgube, smemo reči, pridobila ni gotovo prav ničesar,

izgubila pa mnogo, morda vse. Okusila je samo malo prijetnosti, zato je pa izgubila svoje najdragocenejše zaklade. Njena čuvstvenost je podivjana, srce opustošeno; notranji mir je izgubljen, ni več čuta za kaj višjega. Volja je popolnoma oslABLJENA, nižji nagoni so se silno okrepli, nevarna nagnjenja so se zbudila. Verski čut je otopel, smisel za resno življenje in čut odgovornosti sta daleč od njenega srca. Škoda se težko in le deloma popravi, popolnoma pa nikdar več. In tako dekleta naj pozneje postane mati! Odgovornost za to pa nosi večinoma le moški.

Ali ni zločin vzeti dekletu vse to, kar naj bi napravilo iz nje dobro mater? Vzeti ji resnost za življenje in strah božji, nežnočutnost in plemenitost srca, vzeti ji take stvari, take lastnosti, da bo potem otrokom slaba, ali vsaj gotovo manj dobra mati, ali je to vitežko? Tako ravnanje bi bilo ravnanje viteza-roparja, ne pa viteza-plemiča, kakršen naj bi bil naš fant.

France Jauh:

Fantom vojakom v slovo

Mladi fant iz zdrave,
iz strani gorate
grem na južne kraje —
med brate.

Tako pravi pesem, ki se bo uresničila prav kmalu zopet nad mnogimi našimi fanti.

Fantje! Prišel bo dan, ko boste morali zapustiti svoj rojstni dom, morda prvokrat zapustiti drage domače, znance in prijatelje, zapustiti domovino; našo gorato Gorenjsko, valovito Dolenjsko, gozdnato Notranjsko in zeleno Štajersko in oditi v južne kraje med brate, da odrajtate »kralju, kar je kraljevega«, da se izurite za junaške borce domovine, da jo boste znali braniti, če jo bo treba.

Res je težka ločitev od doma in res je vojaščina precej huda preizkušnja za fanta; toda vedite, da se nič več ne zahteva od fanta, kot človek prestati more, obenem je pa tudi dobra šola za fanta, tam se navadi discipline. Vojaščina je prehodna doba fantovstva. Preden gre fant k vojakom je takorekoč še otrok, ko pa pride domov, je že kot mož. Tam ima čas premisliti svoje dosedanje življenje in napraviti načrt za bodoče. Zato, fantje, le pogum, saj ste fantje! Brez strahu stopite v vrste borcev za domovino, saj je častno biti vojak. Če nisi vojak, ti še včasih kdo vrže pod nos, saj si za nič, saj še vojak nisi bil. Potrpežljivo vzemite na rame breme vojaškega stanu, ki kakor noben drug stan ni brez težav. Molitev, potrpežljivost in pogum, to so najboljši pomočniki v težavah. Če potrpežljivo nosiš težavo, jo nosiš veliko lažje kakor če godrnjaš, se pritožuješ in preklinjaš. S tem spravljaš oh dobro voljo sebe in druge. Za zgled imejmo naše starejše brate in očete, ki so bili v strašni svetovni vojni. Vedno so gledali smrti v oči, zmrzovali v snegu in dežju, tonili v blatu, pa so junaško prestali.

Zavedajte se pa, da ste vojaki, ki čuvate narodove pravice in čast. Ne bojte se zunanjega sovražnika, ki vam more ubiti samo umrljivo telo, bojte se notranjega, ki vam more ubiti tudi vašo neumrjočo dušo. Še vojaški nauk pravi, da je hujši notranji neprijatelj kot pa zunanji. A v tem je mišljeno le na notranje sovražnike v državi kot so n. pr.

komunisti, anarhisti, revolucionarji. V našem slučaju pa je mišljen sovražnik v našem srcu.

Najhujši sovražnik vojaka je nečistost. Koliko prilik za nasičevanje tega grdega zmaja se nudi v južnih krajih naše države, kjer je toliko takih hiš, kjer se prodaja živo človeško meso. To je najhujša rana na duši in telesu človeške družbe.

Kaj bi ti svetoval, dragi fant? Nikdar in nikakor ne v tako hišo ostudnosti in greha, tudi samo pogledat ne! Včasih pridejo v življenju trenutki, v katerih bi bilo dobro, da bi bil človek Bog, da bi mogel zdržati. Priložnost je že marsikoga naredila tatu. Kdor nevarnost ljubi, se v njej pogubi. Če hočeš, da se ne opečeš, nikar ne hodi k ognju!

Saj so vam že znane strašne posledice nečistega greha; če vam še niso, vam pa še bodo. Gotovo boste slišali kdaj tisto hrvatsko:

Za jedan časak radosti
hiljadu dana žalosti.

Samo en trenotek spolnega užitka lahko upropasti človeka na telesu in duši do smrti in mogoče še po smrti. Koliko takih strašnih dokazov bi vam lahko naštel! Naj povem samo enega.

Pošten fant, že samostojen obrtnik z drobridočim obrtom, obenem tudi že posestnik, se je pred odhodom k vojakom zaročil z dekletom iz dobre družine z namenom, da se, ko pride od vojakov, poroči z njo. Odšel je k vojakom. Tam ga je pa nekoč zvalila družba izprijenih tovarišev v neko tako hišo, kamor je šel samo iz radovednosti. Bili so vsi nekoliko pijani. Pijanost je prvo dejanje, nečistost pa drugo. Pa je padel z drugimi fanti vred in grešil. Ko se je naslednji dan prebudil v treznost, je bridko spoznanje napolnilo njegovo dušo, strašno razočaranje in gnev, ko je z grozo opazil, da je okužen od najstrašnejše bolezni, sifilide. In prva mu je stopila pred oči njegova zaročenka, ki ga ljubi in v hrepenenju čaka doma, da pride in jo osreči. Moral je v bolnico, bolezen se je razširila naprej po vsem telesu. Postal je na obe nogi hrom in popolnoma slep. Fantje moji, ali ni to nekaj strašnega, obenem pa poučnega. Kako grozno razdejanje na telesu, koliko strašnejše pa v duši sicer poštenega fanta?! Kakšno razdejanje in razočaranje v duši njegove zaročenke?! Zato pa kličem še enkrat: tudi samo iz radovednosti, tudi samo pogledat ne v tako hišo, kjer se na tako ostuden način prodaja človekovo dostojanstvo.

Naj vam bo vedno pred očmi Bog, ki je med gromom in bliskom prepovedal nečisti greh! Nosite v duši najlepši vzor Marijo-Brezmadežno, vso čisto in lepo! Naj vam bodo vedno v spominu nauki dušnih pastirjev in staršev, predvsem nauki vaših mater, ki so toliko trpele in žrtvovale za vas! Pa tudi slovensko dekle naj vam bo vzvišen ideal ob misli, kako plemenita je njena naloga. Zato ni povsem napačno, če nosi fant, ko gre k vojakom, v duši sliko poštenega dekleta. Ob misli na Marijo, na mater in pošteno slovensko dekle ne moreš in ne smeš grešiti s kako ničvrednico. Žal, da so med temi izgubljenimi hčerami tudi Slovenke.

Pijanost pa je uvod v nečistost. Pijan človek nima zdrave razsodnosti in mu je bolj vseeno, zato se izogibajte pijančevanja, ki je pot v greh. Vojak, opora države, mora biti trezen, razsoden in zdržen, kajti pijanost in nečistost sta upropastili že mnogo narodov. Vojak bi se ne smel nikdar omadeževati s kako žensko, saj njegov stan zahteva, da živi sam zase, da si celo gospodinja sam.

Dalje pa so velika nevarnost slabi, izprijeni tovariši. Teh se izogibajte; če se jih pa ne morete, zavrnite jih s krepko, odločno besedo in pokažite, kaj ste in kakšni ste in kakšni so vaši nazori. Umaknili se bodo. Marsikatero zbadljivko boste morali slišati, a vzemite jo za dobro in bodite si svesti, da trpite za pošteno stvar.

Dragi fantje! Bog naj bo z vami in Brezmadežna, besede in nauk materin in lepota nedolžnega slovenskega dekleta! Vzemite s seboj veliko mero potrpežljivosti in poguma! Vzemite s seboj zakladnico spominov na lepe čase, ki so bili; spomini naj bodo vaši vasaovci v samotnih, otožnih urah! Potrpežljivo prenašajte vse težave v upanju, da bo kmalu minilo in da se potem zopet svobodni snidemo v naši prelepi Sloveniji! — Bog vas živi!

Podjunofil:

Naša Podjuna

(Nadaljevanje.)

Oglejmo si na kratko še ozemlje severno Drave, torej med Dravo in Svinjsko planino .

Iz Dravograda vodi ob Dravi cesta na Labud ter dalje mimo Gorenč in Rude na Velikovec. Iz Piiberka vodi cesta proti Dravi ter pri Lipici prekorači Dravo preko železnega mosta. V Lipici so se pred desetletji nahajale fužine, dokler niso koncentrirali železne industrije v Donavico na Zgor. štajerskem. Železna industrija v Lipici je že davno zamrla, a ostala je v Lipici kot spomin na one čase popolnoma nemška šola, v kateri se otroci ne uče niti latinskih črk, marveč samo gotske (nemške). In vendar obiskujejo šolo skoro samo slovenski otroci.

Lipica spada v župnijo Ruda, kjer so dobili po glasovanju nemškega župnika. Uro hoda od Rude, že čisto ob vznožju Svinjske planine leži trg Grebinj. Trg je nemškutarski, a okolica slovenska. Vendar se tudi ta slovenska okolica pod vplivom nemške šole v trgu hitro ponemčuje. Četudi je izmed 1400 duš grebinske župnije 1000 okoliških Slovencev in 400 nemškutarskih tržanov, je od plebiscita sem tudi v cerkvi v Grebinju nemščina močno prevladala. Slovenska pesem se ne glasi več v cerkvi v Grebinju.

Slabe pol ure od trga Grebinja se nahaja Grebinjski Klošter. Tu je bil nekoč velik samostan. Cesar Jožef ga je l. 1786 odpravil. Dve orjaški cerkvi v Grebinjskem Kloštru še spominjata na one čase.

Sosedna župnija Greb. Kloštra so Vobre. Z Vober vodi cesta na Djekše, ki leže v višini nad 1000 m. na pobočju Svinjske planine. Djekšarji so bili prej, ko še ni bilo gospodarske krize, imoviti kmetje. Les in živinoreja sta jim donášala obilne dohodke. Slovel je tudi dješki planinski oves. Z Djekš je krasen razgled po Podjuni, po Karavankah, Savinjskih in Julijskih planinah. Djekšarji se odlikujejo po stari slovanski gostoljubnosti in prijaznosti.

V isti višini kot Djekše se razprostirata po južnem pobočju Svinjske planine župniji Kneža in Krčanje. Te tri slovenske župnije: Djekše, Kneža, Krčanje segajo najdalje proti severu. Tukaj doseže slovensko ozemlje na Koroškem svojo najsevernejšo točko. Zanimivo je, da je v vseh teh treh župnijah pokopališče obdano z visokim obzidjem, namenjenim, da bi bilo služilo za zavetje in za obrambo proti Turkom.

Z Djekš, Kneže ali Krčanj je lahek dostop na vrh Svinjske planine (2081 m). Vrh Svinjske planine tvorijo obširne planote, po katerih se pase govedo. Tod se nahajajo tudi velike množine raznih zdravilnih zelišč, kakor špajke, planinskega mahu, pljučnika in drugih.

Po skalnatih gričih ob južnem vznožju Svinjske planine je polno razvalin starih gradov. Tudi nad trgom Grebinjem se nahaja na nedostopni pečini razvalina starega gradu. Posebno zanimiva v tem oziru pa je Trušenska dolina, ki se vleče od Velikovca do Krke.

O Velikovcu velja isto, kar o drugih mestih in trgih Slovenskega Korotana: v drugih razmerah bi postala vsa ta mesta in trgi v najkrajšem času slovenska. Kakor Pliberk, žel. Kapla, Grebinj je tudi Velikovec kroginkrog obdan od slovenske okolice. Vse šole v Velikovcu so nemške. Medtem ko je bila do plebiscita — tudi v staroavstrijski dobi — vsako nedeljo v cerkvi tudi slovenska pridiga, je od plebiscita sem v sklopi v Velikovcu vse nemško. Kakor ostala mesta in trgi Slov. Korotana je tudi Velikovec želodec, ki požira Slovence. Znameniti in številno obiskani so tržni dnevi v Velikovcu, ki se vrše vsako sredo.

Predmestna župnija Velikovca je št. Rupert. Tu je družba sv. Cirila in Metoda po prizadevanju vnetega rodoljuba, župnika Franca Trejberja, sezidala veliko in lepo Narodno šolo. A Nemci so po nesrečnem plebiscitu šolo zaprli in g. Treiber je, neprestano nadlegovan od nemških in nemčurskih fanatikov, zapustil rodno deželo ter se preselil na Sp. štajersko.

Trd boj smo bili za Koroško in smo ga izgubili. Izgubili smo ga, ker smo zamudili pravi trenotek, ko bi bili takoj po razsulu stare Avstrije lahko brez boja in krvoprelitja rešili našo Koroško. Pozneje je mnogo naših slovenskih fantov dalo svoje življenje za svobodo Slov. Korotana. Branili so našo slovensko zemljo, našo slovensko posest na Koroškem. Kajti vsaka ped slovenske zemlje je last vsega naroda. Tudi tem slovenskim fantom bi lahko napisali na spomenik besede, ki so jih zapisali Američani svojim pri Verdunu padlim junakom. Na en spomenik so zapisali: »Spomenik junakom, ki so padli za brambo domovine«; na drugega pa: »Pravica je boljša nego mir.« Ta drugi napis se nahaja v Varennes-u pri Verdunu.

Kakor naš Rož tako je tudi Podjuna skozi in skozi naša, slovenska zemlja. Kakor poglavje o našem Rožu sklenimo tudi to poglavje z besedami :

Na naši zemlji tuji rod
naj gost nam bo, a ne gospod!

Janez Langerholz:

Med valovi in viharji

(Sodobna fantovska povest.)

(Dalje.)

Pri gospodi ni šlo vse tako gladko, kakor ji je slikala Tona. Zato je službe prebiralala, zato bi se bila že rada vrnila nazaj v Zalaz, če bi je ne bilo sram. Nazadnje je poskusila s tovarno. Tam je šlo lažje. Ob določeni uri je prišla v tovarno, sedla je k stroju in delala; ko so delovne ure potekle, je bila pa resnično prosta, samasvoja. Stanovala je pri tovarišici, delavki, zahajala je v društveno knjižnico in prosti čas porabila za branje in za ročno delo.

Ali samskega življenja se je naveličala. Spoznala sta se s Stefinom. Zunaj na deželi sta si kupila malo zemlje, ki je zadostovala za hišico in

za vrtiček. Poročila sta se, in kaj bi še nadalje opisoval: on je hodil v tovarno, ona pa je skrbela za dom in za vrt, kakšne denarce si je pa še prislužila s šivanjem.

Tako je bil torej štefinov Pavle sin delavske rodovine, ali svoje kmetске krvi le ni mogel kar tako zatajiti. Njegovo veselje sta bila bič in konj z vozom. Ha, to bi bilo prijetno življenje! S konjem bi vozil in z bičem bi pokal, da bi se slišalo najmanj pol ure daleč.

Pa mu je domače posvetovanje voznika in njegovo službo pokopalo.

»Ko bi šel za hlapca«, je sanjaril.

»Za hlapca? Nič ne rečem. Ampak tako je, da si zdaj za pastirja prestar, za hlapca si pa še premlad«, mu je pojasnjeval oče. »Hlapec mora biti močan in dela vajen. Kaj pa ti znaš? Z bičem pokati, to je vse tvoje hlapčevstvo.«

»Ko bi šel z mojemu bratu Zalazniku«, je mešetarila žena.

»Ali veš, da hlapca potrebuje?«

»Tega ne vem. Tam bi delal sprva za malo manjšo plačo, pa dela bi se vadil.«

»To je vse lepo, samo če bo šlo.«

»Zakaj bi pa ne? Bratu lažje kaj dopovem, kakor komu drugemu.«

»To je res. Ali kaj bo pa koristilo fantu, če bo šel za hlapca?«

»Vsaj kruh si bo pošteno služil.«

»Ali ga mi ne?«

»Ti ga. Jaz tudi. Fantu pa že zdaj očitajo, da samo postopa, da ni za nobeno porabo. Mlad lenuh, star tat. To je tudi že priznana resnica.«

»Kaj bo pa s fantom, če bo šel za hlapca?«

»Kako si čuden!«

»Nič čuden. Mlad siromak, star siromak. Mlad bo garal, bo delal od jutra do noči in se bo pehal za druge.«

»Pa zase tudi. Saj bo zaslužil.«

»In zapravit. Poznamo take ljudi.«

»Prečrno gledaš in preostro sodiš.«

»Ali misliš, da bo fant res kaj privarčeval?«

»Bo! Mora! Saj je najin sin. Ali nisva midva vse privarčevala, kar imava. Kakor sva ga midva učila, tako bo Pavle delal. Ali ne, Pavle?«

Pavle je molče pokimal. Seveda mu je bilo vseh imeti veliko denarja. Gledal je pa tudi svoje sovrstnike in druge, ki so bili po letih malo pred njim, kako znajo od svojega zaslužka živeti. Za danes žive, na jutri ne mislijo. Kaj bo danes leto, jim ni mar. Zabave, užitek, igra in še to in ono. Tudi Pavle bi rad tako živel. Ali naj se samo on pusto drži, ko je pa okoli njega tako veselo? Počasi se je izmuznil iz hiše in pustil očeta in mater, naj sama razmišljata o njegovem nadaljnjem udejstvanju.

»Jabolko res ne pade daleč od jablane«, je modroval oče, »ali, saj veš, da današnji svet ni več to, kar smo bili mi. In Pavle ne bo šel samo za nama, ampak bo hotel iti tudi za svetom.«

»Slabo prerokuješ. Ali se res tako malo nanj zanesesh?«

»Saj sama veš, kako je na svetu.«

»Potem pa še to pomisli, kaj bo z njim na starost. Siromak! Vse je zavarovano za starost, samo posli na kmetih niso. Prihranil ne bo nič, in tako bo padel na stara leta občini v breme. Z beraško palico v roki od hiše do hiše in miloščine bo prosil morebiti pri ravno istih hišah, koder je v mladih letih puščal svoje žulje.«

»Če bo dober delavec, ga bodo povsod radi imeli. Še oženil se bo na kmetih in dobro se mu bo godilo. Boš videl!«

»Če bi bilo vse res, kar ti misliš in spletaš in sanjariš! Poznam tudi jaz kmete in nič ne verjamem, da bi kmet delavca vzel za svojega, v svojo hišo. Tako je danes na svetu, da kmet težko vidi delavca, delavec pa kmeta. In po mnenju nekaterih bi moral biti delavec danes vedno delavec, kmet vedno kmet, obrtnik naj bi ostal obrtnik, gospod pa gospod. Gorje pa tistemu, ki hoče iz enega stanu prestopiti v drugega. Med svojimi nima veljave, češ da se lastnega stanu sramuje, med novimi pa spet ne, češ, saj nas je že itak dosti, čemu se še ta vriva v naše vrste. Vidiš, zato ne bo naš fant nikdar srečen med kmeti. Vedno ga bodo gledali postrani.«

Nekaj čudnega, naravnost kvarnega in pogubnega je res to naziranje o stanovih, katero je obsojal štefin pred svojo ženo. Ta nesrečni razredni boj, ki ljudi razdvaja, mesto da bi jih družil, ki pije množicam moč, mesto da bi jih napajal z novimi silami. Ali ni to pot v najhujše poganstvo? Zakaj svet samemu sebi kljubuje?

Štefinka je strmelna in strme poslušala svojega moža. Ali je svet tak! Včasih vsaj ni bil. Kdo bi mu bil pokazal na taka pota in k takim ciljem? Najbrž kakšni lažni preroki.

»Moj brat gotovo ni tak, kakor ti govoriš in poješ o svetu«, je skušala ublažiti njegovo strogo sodbo in grenko prerokovanje.

»Ni tak; to je res. Ali tvoj brat ima svoje otroke in bo nanje najprej mislil.«

Vesela je bila te izjave. Torej vsaj njenega brata še ni potegnil za seboj val svetovnega boja in svetovne zavisti.

»Vidiš«, je modroval mož naprej, »če vse to preudarimo, bo najbolje, če fant pusti vsako misel na kmete. V mesto bo šel, pa se bo kakega rokodelstva naučil. Kar ga bo veselilo. Če bo hotel, bo ostal pri tem, česar se bo naučil; če pa ne bo hotel, mu bo pa pot v tovarno še vedno odprta. V mestih ni svet tako zaplankan kakor na kmetih. O prostem času bo še tudi lahko izvrševal, kar bo znal.«

»Če bo smel. Saj veš, kako je brez obrtnega lista.«

»Tudi brez obrtnega lista bo lahko delal. Samo znati se mora.«

»Poglej Dobravskega, kako dela brez obrtnega lista. Dvakrat je že plačal kazen.«

»To so pa druge stvari. Dobravčev ne zna govoriti in je preneumen. Z našim bomo pa že tako naredili, da bo prav. Na svoje sorodnike se zanašam, da mi bodo šli na roko.«

Pavle se je počasi sprijaznil z očetovo mislijo. Le Koroščev ga je malo preplašil, ko mu je Pavle povedal, kam ga bo zanesla pot življenja.

»Le pojdi, da te bodo lasali in tepli!«

»Kdo me bo lasal?«

»Kdor bo imel čas.«

»Če bom pa ubogal in če bom pameten?«

»Kdo se pa v mestu briga za to. Pomočniki so hudobni, mojster se jih pa boji.«

»Če so drugi prestali, bom jaz tudi.«

»Le, če si upaš.«

Vseeno je Pavleta malo zaskrbelo. Pred oči mu je prihajala slika, kakršno mu je naslikal Koroščev. Mojster sedi v gostilni in pije. Mora tako, ker mora med ljudi, da si pridobi naročnikov. Kje pa naj jih išče in dobi, če jih ne bo dobil v gostilni? Doma pa dela dvoje, troje pomočnikov. Delajo in se jeze, ker jim mojster ne plača. In ker se nad mojstrom ne morejo znositi, zato se pa znašajo nad fantom.

Toda ali — ali —. Življenje je tako, da zahteva žrtve. Kjer ni žrtev, ni uspeha. Prvo žrtev je Pavle že doprinesel, ko je zapustil svoje sanje o lepem življenju na kmetih in se je odločil za temno in mračno delavnico in za njene številne vzdihne po rokami nagajivih pomočnikov.

»V društvo vajencev da bom vpisala, pa bo vse dobro«, je skušala nanj tolažljivo vplivati mati, ko se je dan odhoda vedno bolj približeval.

»V kakšno družbo?« se je hudoval oče. »Nikamor! Mojster bo njegova družba in šola, ki jo bo moral še obiskovati. To in nič drugega.«

»Pa pravijo, da so dobre take družbe.«

»Jaz sem zrastel brez vsake družbe, pa sem le dober človek. Kdo mi more kaj očitati?«

»Tokrat so bili drugačni časi, danes so pa spet drugačni.«

»Ljudje delajo čase, ne pa časi ljudi. Ljudje naj bodo taki, kakor se spodobi, taki kakor smo bili mi, pa bo vse dobro.«

»To povej ljudem, ne pa meni!«

»Kolikokrat sem jim že povedal!«

»Samo kje? V gostilni, pri kozarcu. Tam jim ravno toliko pomaga praviti, kakor če bi tukajle pravil naši metli.«

»Če jih pa drugod ne dobim.«

»Vidiš, zato so pa društva na svetu. Tam so ljudje pametni, tam se da z njimi govoriti, v gostilni pa ne.«

»Bomo videli, če bosta vidva s fantom in z društvu spreobrnila svet.«

Štefin je imel o društvenem življenju svoje pojme. Kadar sta z ženo zašla na to polje, takrat sta gotovo prišla navzkriž. On svoje, ona svoje. Odjenjati pa nihče ni hotel.

Pavle pa je štel dneve in ure in s hrepenenjem čakal, kdaj bo zaplul njegov čolnič iz okrilja domače hiše ven na nemirno in nevarno morje življenja... Prvi izmed svojih mladostnih tovarišev...

Naj bi bil tudi v resnici vedno prvi!

(Se nadaljuje.)

TELESNA VZGOJA

Amerikanci se že pripravljajo na prihodnjo olimpijado, ki se vrši — kakor znano — leta 1936 v Berlinu. Ob priliki občnega zbora lahko-atletske zveze je predsednik izjavil, da je treba takoj pričeti s pripravami za berlinsko olimpijado. V letni program se mora vpeljati pravi sistem. Da bodo mogoče primerjave njihovih uspehov z nasprotniki tostran luže, je treba vpeljati, pravi, povsod metersko merilo. Vsako leto naj se priredi sportni teden, v Chikagu naj se pa za čas svetovne razstave izpelje veliko tekmovanje, na katero naj se povabijo vsi narodi, zlasti Nemci. Berlin bo, po vseh pripravah sodeč, za časa prihodnje olimpijade mesto sportnih senzacij.

Francoska telovadna zveza (nekatoliška) priredi svoj zvezni zlet o binkoštnih praznikih in sicer v An-

gouleme. Doslej se je prijavilo 275 društev. Francoske železnice so že tudi dovolile 50% popusta.

Za zlet leta 1934 se poteguje mesto Montpellier. Toda mestni svet je to odklonil, ker slab finančni položaj mesta bi težko prenesel tako veliko breme. Sedaj je vodstvo zveze stopilo v stik z raznimi večjimi mesti kakor Bordeaux, Roubaix itd., da bi s tem pridobilo prireditelje njihovih bodočih zveznih zletov. S tem se indirektno ojačujejo glasovi onih, zlasti iz Alzacije in Lotrinške, ki se že dalje časa borijo proti vsakoletnim prireditvam.

Ze z zletom, ki se je vršil lansko leto, so imeli radi tega precej težkoč in ga tudi niso mogli v celoti izpeljati. Zato so našli nekak izhod v tem smislu, da so se zadovoljili z manjšim pokrajinskim zletom, kate-

rega so reducirali samo na prvenstveno tekmovanje ter je večino strokov nosila zveza sama.

Charles Cazalet je umrl. Dolgotelni predsednik mednarodne telovadne zveze (nekatoliške) in po vsem telovadnem svetu poznani C. Cazalet je pred kratkim umrl. Z njim so izgubili francoski telovadci velikega prijatelja in telovadca. Kajti on je bil od leta 1896 do leta 1931, torej dolgih 35 let vodja francoske telovadne zveze. Na njegovo pobudo se je osnovala mednarodna telovadna zveza in so se vpeljale mednarodne telovadne tekme. Vse svoje življenje je posvetil tej stvari. Mednarodna unija, zlasti pa francoska tel. zveza ga bosta zelo pogrešali.

Angleški telovadci se že pripravljajo za berlinsko olimpijado. Angleška »Amateur Gymnastic Association« namerava prihodnje tri leta posebno pozornost posvetiti pripravam svojih telovadcev za olimpijado l. 1936, ker hoče doseči dober uspeh.

Z nizozemsko in belgijsko telovadno zvezo se je že dogovorila glede orodnih tekem, katere se bodo izvedle ob sodelovanju vseh treh o binkoštih v Rotterdamu.

Nemška katoliška tel. in sportna zveza (Deutsche Jugendkraft) v letu 1932. Nemška kat. tel. in sportna zveza šteje danes 18 okrajev z 289 okrožji. Najmočnejši je okraj »Rhein Weser«, ki ima 75.660 članov. Kar se pa tiče telesnih vaj, s katerimi se bavijo, je pa stvar zelo različna. V okraju Baden goji 46% članstva nogomet. Na Bavarskem cvete posebno telovadba in sicer 46,6%. Tudi v Danzigu je 40% telovadcev, dočim je nogometašev le 14% itd.

Lastnih prostorov imajo: 378 telovadnic, 1229 igrišč, 14 tenis igrišč, 11 lop za čolne, 3 pokrita zim. kopaljšča, 147 kopaljšč na prostem, 23 streljšč.

Lahka atletika ima kar 90 svetovnih rekordov in to samo v moških disciplinah. Da je toliko priznanih rekordov, je vzrok ta, ker so še vedno priznani uspehi v metrih in jardih. Seveda nastane vsled tega precejšen kaos, katerega bo mogoče odpraviti samo na ta način, da se vpelje po vsem svetu oficijelna mera meter.

Svetovno prvenstvo v nogometu bo prihodnje leto v Italiji. Prvo tek-

movanje ni tako uspelo kakor so pričakovali, ker Južni Amerikanci, baje, še nimajo dovoljkušenj v sportu. Leta 1934 se bodo vršila zanimiva tekmovanja v Rimu in na novo urejenih sportnih prostorih.

Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju. Prvak v tej sportni panogi je ostal Karel Schäfer, ki je dosegel 365,42 točk, Baier 334,78 točk, Erdös 319,14 točk, Hendion je s 298,96 točkami dosegel četrto mesto itd.

»Karli«, kakor pravijo Dunajčani svojemu mojstru Schäferju, je tudi tokrat nekaj izrednega pokazal. On je zmagal, kakor je hotel — tako pravi poročilo. Njemu ni bilo potrebno, da bi dal vse iz sebe, je pa vendar njegovo londonsko tekmovanje prištevati med največje njegove dneve. Obvezne like je izvajal brez najmanjše napake, vsak trenotek je napravil s svojimi elegantnimi izvedbami majhen poskok pred svoje konkurente. Splošno mnenje je bilo, da je to mož, ki dejansko precej nadkriljuje svoje sotekmence, ki so tudi bili v odlični formi.

Sonja Henie je tudi postala, oziroma ostala evropska prvakinja. V obveznem tekmovanju je že izgledalo, da je njeno prvenstvo resno ogroženo; kajti njene sotekmovalke so bile tik ob njej. Tudi tekmovanje v poljubnih likih je bilo tako pri Sonji, kakor pri ostalih na taki višini, da je bila publika popolnoma desorientirana glede plasmaja. Sonja Henie je vendar toliko nadkriljevala svoje konkurentinje, da o njenem prvenstvu nihče ni dvomil. Rezultati damskega tekmovanja so naslednji: 1.

Sonja Henie je tudi postala, oziroma Colledge (Anglija) 1758,1 točka; 3. Fritz Burger (Berlin) 1731,9 točk; 4. Hilda Holovsky (Avstrija); 5. Yvonne de Ligne (Belgija); 6. Lieselotte Landbeck (Avstrija).

Nemci dobijo v Pragi svojo visoko šolo za telesne vaje. Po vzorcu nemške visoke šole v Berlinu nameravajo češki Nemci osnovati nemško visoko šolo za telesne vaje v Pragi. Z ozirom na vladni predlog, da se osnuje češka visoka šola, so Nemci soglasno sklenili, da se zanje osnuje posebna visoka šola za telesne vaje z lastno upravo itd. To zahtevajo zlasti one nemške organizacije čl. republike, ki se bavijo s telovadbo in sportom.

KNJIGE IN REVIJE

Kot tretji zvezek v zbirki ljudskih iger, ki jih izdaja Misijonska tiskarna v Grobljah, so izšli Collalto-Kuret-ovi »Beneški trojčki«. Komedija je zelo stara, nastala je l. 1773, ko so italijanski dvorni komedijanti igrali v Parizu. Zapisal jo je eden izmed igralcev, Antonio Collalto. Tovrstne komedije spadajo v vrsto takozvane »commedia dell'arte«, ki je nastala sredi 16. stoletja v Italiji. Ker je bila taka komedija samo improvizacija, zato je razumljivo, da se nahajajo enaki komični elementi v več različnih komedijah. Značilne za to ljudsko komedijo so stalne figure, ki jih vidimo tudi v tej komediji. Bistvo te komedije je burkež Harlekin, ki se v italijanskih komedijah naziva Arlechino (v Neapolju tudi Policinello ali Pulcinello). On je srednja figura vse komedije ki jo pravzaprav on dirigira. Pri Molièru je njegovo vlogo prevzel Scapin (»Scapinove zvijače« in dr.) V komediji »Beneški trojčki« je nekaj Harlekinovih lastnosti prenešenih na Zanetta Bergamaša, pri čemer pomnimo, da uživa italijansko mesto Bergamo sloves starogrške Abdere, to je mesta, kjer prebivajo ne ravno preveč inteligentni prebivalci.

Bistvo naše komedije so trije bratje, trojčki, za las drug drugemu podobni na zunaj, vendar pa z zelo različno notranjostjo. In ker se ti ljudje čisto slučajno snidejo v istem mestu, celo v isti gostilni, se začno zamenjave enega in drugega, kar bi utegnilo postati tragično za brate same, občinstvo pa se pri tem prav odkritosrčno zabava in smeje. Drugega namena pravzaprav tovrstne komedije tudi nimajo — edini namen jim je zabavati gledalce in jih spraviti v res dobro voljo, kar se jim pa prav gotovo posreči, saj si človek posebno v težkih dneh mučnih skrbi zaželi česa, da bi se mogel nasmejati.

»Beneški trojčki« imajo vse tri komponente dobre komedije; to so situacijska (ko imajo enega brata za drugega), karakterna (Zanetto Bergamaš, Harlekin) in besedna komika (besedne igre). Komedijo bodo brezdvoma tudi pri nas mnogo igrali. Odrom jo tudi najtopleje priporočamo, ker bodo težko dobili komedijo, s katero bodo dosegli tak uspeh kot z »Beneškimi trojčki«.

Knjigo je založila Misijonska tiskarna v Grobljah, kjer se tudi naroča. Posamezni izvod v prav prikupni obliki stane Din 16.-

NOVA ZALOŽBA

r. z. z o. z.

LJUBLJANA, Kongresni trg 19.

Ima v zalogi vse knjige domačih in tujih založb.

Ima v vsaki izberi in množini vse
pisarniške potrebščine

kakor tudi poslovne knjige za društva in vse predmete, ki spadajo k pisarniški stroki.

Predvsem ima izbrano zalogo lastnih knjig leposlovnih in poljudno znanstvenih, zlasti pa izdajo **CANKARJEVE** in **FINŽGARJEVE** zbrane spise.

LJUDSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

obrestuje hranilne vloge
po najugodnejši obrestni
meri ter brez vsakega od-
bitka. Tudi rentni davek
plačuje posojilnica sama.

**Hranilne vloge znašajo nad
180 milijonov dinarjev!**

Domača slovenska zavarovalnica je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA
v Ljubljani
v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi
cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove insteklo proti razpoki in prelomu.
3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska.
4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽENICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA
Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI
v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in v vseh župnijah v Sloveniji.
Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Naslov centrale:
LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19
Telefon 26-21 in 26-22.